

POSTANOWIENIE

7 maja 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Jacek Grela

na posiedzeniu niejawnym 7 maja 2026 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa K.S.
przeciwko M.W. i M.W.1
o uzgodnienie treści księgi wieczystej,
na skutek skargi kasacyjnej K.S.
od wyroku Sądu Okręgowego w Elblągu
z 24 lipca 2024 r., I Ca 218/24,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

K.S. wniósł pozew przeciwko M.W. i M.W.1 o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym nieruchomości położonej w E. przy ul. [...], stanowiącej lokal mieszkalny nr [...], objętej księgą wieczystą o numerze [...] przez wpisanie w jej dziale drugim jako właściciela K.S.

Sąd Rejonowy w Elblągu wyrokiem z 5 kwietnia 2024 r. oddalił powództwo.

Wyrokiem z 24 lipca 2024 r. Sąd Okręgowy w Elblągu oddalił apelację powoda.

W skardze kasacyjnej powód, jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, wskazał na przesłankę przedsądu przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.

Zdaniem skarżącego w sprawie zachodzi nieważność postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W judykaturze już wielokrotnie wypowiedano się na temat charakterystyki skargi kasacyjnej (zob. postanowienie SN z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18). Wskazano tam m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony - co należy podkreślić - wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Skarżący upatrywał nieważności postępowania w nieprawidłowym składzie Sądu drugiej instancji rozpoznającego apelację od wyroku Sądu Rejonowego. W składzie Sądu Okręgowego uczestniczył bowiem sędzia, który brał udział w posiedzeniach w sprawie toczącej się w pierwszej instancji oraz podejmując czynności procesowe z zakresu koncentracji dowodów.

Zgodnie z treścią art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c. sędzia jest wyłączony z mocy samej ustawy w sprawach, w których w instancji niższej brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia, jako też w sprawach o ważność aktu prawnego z jego udziałem sporządzonego lub przez niego rozpoznanego oraz w sprawach, w których występował jako prokurator. Instytucja wyłączenia sędziego z tej przyczyny ma na celu zapobieżenie sytuacji, w której sędzia miałby kontrolować własne rozstrzygnięcia wydane w instancji niższej. Przez wzięcie przez sędziego udziału w wydaniu zaskarżonego orzeczenia rozumie się uczestniczenie sędziego w

składzie sądu, który wydał to orzeczenie. Z taką sytuacją nie mamy jednak do czynienia w niniejszej sprawie. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że sędzia, który brał udział w rozpoznaniu sprawy w pierwszej instancji na wstępnym etapie postępowania, ale nie wydał zaskarżonego apelacją orzeczenia, nie jest wyłączony z mocy ustawy z rozpoznania sprawy w drugiej instancji (zob. wyroki: z 23 stycznia 2008 r., II PK 125/07 oraz z 16 grudnia 2009 r., I CSK 281/09). Ponieważ sędzia, który wydawał wyrok w drugiej instancji, w pierwszej instancji jedynie brał udział w posiedzeniach na pewnym etapie długotrwałego procesu, jednakże nie wydał wyroku w tej sprawie, Sąd Najwyższy nie dostrzegł sugerowanej przez skarżącego nieważności postępowania.

Oceniając, czy w sprawie doszło do nieważności postępowania z racji rozpoznania apelacji przez Sąd Okręgowy w składzie jednego sędziego trzeba zasignalizować, że Sąd ten orzekał w dniu 24 lipca 2024 r. Ma to znaczenie, jeśli weźmie się pod uwagę, że wprowadzie Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22, przesądził, że rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego ukształtowanym na podstawie art. 15zzs1 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczegółowych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (tekst jedn.: Dz.U. z 2021 r., poz. 2095 z późn. zm.) ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ nie jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.), to jednak równocześnie w tej samej uchwale Sąd Najwyższy przyjął, że ta wykładnia prawa obowiązuje od dnia podjęcia uchwały. Należy przy tym dodać, że już po podjęciu przytoczonej uchwały weszła w życie - dokonana ustawą z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 1860) - zmiana przepisów o składzie sądu w postępowaniu apelacyjnym. W konsekwencji z dniem 28 września 2023 r. art. 367 § 3 k.p.c. został uchylony, a w świetle art. 367¹ k.p.c., niniejsza sprawa podlegała rozpoznaniu w składzie jednoosobowym. Sąd Najwyższy zajmował się

już wykładnią art. 367¹ § 1 k.p.c. W postanowieniu z 15 stycznia 2025 r., III PSK 28/24, odnosząc się do podobnego zarzutu stwierdził, że obecnie reguła dotycząca składu sądu odwoławczego została odwrócona i zgodnie z art. 367¹ § 1 *in principio* k.p.c., zasadą jest rozpoznawanie spraw przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego, co nie kłóci się z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Wobec tego rozpoznanie przedmiotowej sprawy zgodnie z regułą z art. 367¹ k.p.c. nie może być postrzegane jako przyczyna nieważności postępowania.

Biorąc to pod uwagę Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej, nie znajdując też okoliczności, które obowiązany jest brać pod uwagę z urzędu w ramach przedsądu.

Jacek Grela

[S.J.]

[SOP]